

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

Dienst ter gelegenheid van de samenvoeging

van de

Evangelisch-Lutherse Gemeenten
Brabant, Zuid-Limburg en Nijmegen

en gelijktijdig de

Intrededienst

van ds. Susanne Freytag

Liturgie

met viering van het Heilig Avondmaal

16^e zondag na Trinitatis

11 september 2016

Met uitvoering van:

Lutherse Mis in A BWV234

Johann Sebastian Bach

Orgelspel: Felix Mendelssohn Bartholdy: preludium in G, op. 37, nr. 2.

Welkom en Afkondigingen

door voorzitter mevr. I. Oosterveer

Vorbereiding

Voorganger In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest

Gemeente AMEN.

Voorganger Onze hulp is in de naam van de Heer

Gemeente DIE HEMEL EN AARDE GEMAAKT HEEFT.

Voorganger Heer, vergeef ons al wat wij misdeden

Gemeente EN LAAT ONS WEER IN VREDE LEVEN

Voorganger Amen

Verbintenis

ds. W.T.V. Verhoeven, presidente van de evangelisch-lutherse synode

Inleidend woord

Zingen: Lied 670: 1-3

The image shows a musical score for a hymn. It consists of four staves of music. The first staff is in G major and 2/4 time. The lyrics are written below the staves. The lyrics are: 'i Kom Schep-per God, o Heil-ge Geest, daal in de men-sen-har-ten neer, zij zijn uw schep-se-len ge-weest, her-schep hen in ge-na-de, Heer.'

2. Uw naam is Trooster, Gij geleidt,
o goddelijk geschenk, ons voort,
o balsem die ons werd bereid,
o bron van vuur, o levend woord.

3. Ontsteek een licht in ons verstand
en maak tot liefd'ons hart bereid,
geleid met milde vaste hand
ons zwakke vlees in zekerheid.

Gelofte (predikant)

Opdracht

Belofte (gemeente)

Voorganger: Daarom verzoek ik u, gemeente, staande op de volgende vraag te antwoorden:

(gemeente gaat staan)

Voorganger: Beloofst gij Susanne Freytag als uw herder en leraar uit Gods hand te aanvaarden, haar lief te hebben omwille van haar werk en haar trouw te gedenken in uw gebeden?

Gemeente: **Ja, dat willen wij van harte.**

(gemeente gaat zitten)

Kyrie & Gloria

Voorganger: Laten wij de Heer om ontferming aanroepen voor de nood der wereld en Zijn naam prijzen, want Zijn barmhartigheid kent geen einde:

(uit Lutherse Mis in A BWV234)

1. *(koor)* Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

2. *(koor)* Gloria in excelsis Deo

Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te.

Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.

3. *(bas)* Domine Deus, Rex coelestis, Deus Pater omnipotens.

Domine Fili unigenite, Jesu Christe.

Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.

4. *(sopraan)* Qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram.

Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis.

5. *(altus)* Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus, Jesu Christe.

6. *(koor)* Cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris, Amen.

(vertaling)

Heer, ontferm u.

Christus, ontferm u.

Heer, ontferm u.

Eer aan God in den hoge,

en vrede op aarde voor de mensen die Hij

liefheeft. Wij loven U, wij prijzen U, Wij aanbidden U, wij verheerlijken U.

Wij danken U vanwege Uw grote heerlijkheid.

Heer, God, Hemelse Koning, God de Vader almachtig.

Heer eniggeboren Zoon, Jezus Christus.

Heer, God, Lam Gods, Zoon van de Vader.

Die de zonden der wereld wegneemt, ontferm U over ons.

Die de zonden der wereld wegneemt, neem onze smeking aan.

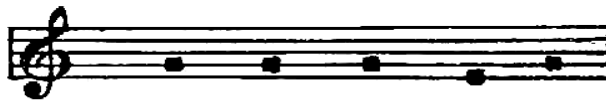
U die zetelt aan de rechterhand van de Vader, ontferm U over ons.

Want U alleen zijt heilig, U alleen de Heer, U alleen de allerhoogste, Jezus Christus.

Met de Heilige Geest in de heerlijkheid van God de Vader, Amen.

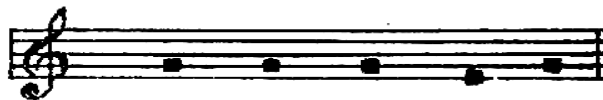
Groet:

Voorganger

De Heer zij met u

Gemeente

en met u - wen geest.

Voorganger zondagsgebed (eindigend met : 'Door Jezus Christus onze Heer')

Gemeente AMEN

Lezing uit de brieven: Efeziërs 2:17-22

Zingen: Lied 968: vers 1 en 2

1 De wa - re kerk des He - ren,
in Hem al - leen ge - grond,
ge - scha - pen Hem ter e - re,
de bruid van zijn ver - bond,
dankt aan zijn dood het le - ven.
Hij is haar brui - de - gom.
Want God, zo staat ge - schre - ven,
zag naar zijn dienst - maagd om.

2. Door God bijeen vergaderd,
één volk dat Hem behoort,
als kinderen van één Vader;
één doop, één Geest, één woord.
Zo offert allerwege
de kerk U lof en prijs.
Eén naam is aller zegen,
één brood is aller spijs.

Voorganger: aankondiging Evangelielezing:
(de gemeente gaat staan)

Psalmwoord:

voorganger:

Hal - le - lu - ja,

gemeente:

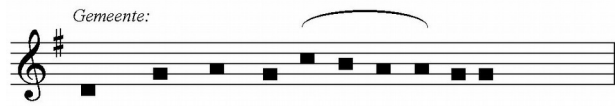
hal - le - lu - ja, hal - le - lu - ja.

Voorganger: Lezing uit het Evangelie Matteüs 3:13-17
(in antwoord op de evangelielezing zingt de gemeente:)

Gemeente:

Gemeente:

Lof zij U, o He - re.

(de gemeente gaat zitten)

Preek

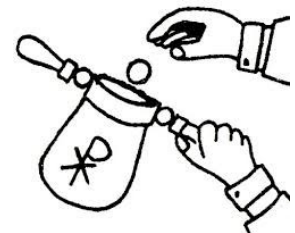
Orgelspel: J.S. Bach: Herr Jesu Christ, dich zu uns wend', BWV 726.

Samengevoegd tot één gemeente:

(ds. K. van de Broeke, preses van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland)

Inleidend woord:

Zingen: Lied 970 (zie volgende pagina)
(de collecte wordt tijdens het zingen ingezameld)

Collectebestemming: ds. Pieter Groote Fonds

Ds. Pieter Groote (1853-1936) heeft als voorzitter van de lutherse synode in mei 1921 zich hard gemaakt om het leven van de predikanten wat lichter te maken.

Hij heeft zorg gedragen voor de stichting van een fonds waarbij de mogelijkheid werd geschapen tot studiefinanciering voor mensen met het oogmerk predikant te worden in een Evangelisch-Lutherse Gemeente van de Protestantse Kerk in Nederland.

Daarnaast het beschikbaar stellen van onderwijs aan een wetenschappelijke instelling voor het studievak Lutherana.

Lied 970

1 Vlam - men zijn er ve - le, één is het licht,
licht van Je - zus Chris - tus, _____
vlam - men zijn er ve - le, één is het licht,
wij zijn één in Chris - tus. _____

2. Ranken zijn er vele,
één is de stam,
wijnstok van het leven,
ranken zijn er vele,
één is de stam,
wij zijn één in Christus.

3. Gaven schonk Hij vele,
één is de Geest,
Geest van Jezus Christus,
Gaven schonk hij vele,
één is de Geest,
wij zijn één in Christus.

4. Velen mogen dienen
als onze Heer,
Hij wast onze voeten,
velen mogen dienen
als onze Heer,
wij zijn één in Christus.

5. Leden zijn er vele,
één is zijn kerk,
wij zijn Christus' lichaam,
leden zijn er vele,
één is zijn kerk,
wij zijn één in Christus.

De ingezamelde gaven worden samen met de gaven van brood en wijn naar voren gebracht. De nu samengevoegde gemeenten komen hier samen aan de tafel des Heren met ieder hun eigen, meegebracht avondmaalsgerei.

Efeziërs 4:3-6

Voorganger: Gebed over de gaven
(eindigend met de woorden: 'Door Jezus Christus onze Heer')

Gemeente: AMEN

Voorbeden (*oproep tot voorbede telkens eindigend met:*)

Voorganger: Laat ons de Heer bidden

Gemeente:

Wij bid-den U, ver-hoor ons, Heer.

melodie Paul Schollaert

Zingen: CREDO Lied 341 (*gemeente gaat staan*)

Martin Luther (1483-1546)

1 Wij ge - lo - ven al - len in één God,
die de he - mel en de aar - de
ge - scha - pen heeft en Va - der is;
ons als kin - de - ren aan - vaard - de.
Hij wil da - ge - lijks ons voe - den,
't ve - ge lijf ons wel be - wa - ren,
on - ze ziel voor on - heil hoe - den
en geen leed mag ons we - der - va - ren.
Hij zorgt trouw voor ons,
houdt de wacht;
de Heer heeft al - les in zijn macht.

Liedboek Online

2.
 Wij geloven allen in zijn Zoon,
 Jezus Christus, onze Here,
 die eeuwig bij de Vader woont,
 God gelijk in macht en ere.
 Uit Maria, die geloofde,
 werd de ware mens geboren
 die de Heil'ge Geest beloofde.
 Is voor ons, schuldig en verloren,
 aan 't kruis gestorven. Uit de dood
 ten leven opgewekt door God.

3.
 Wij geloven in de Heil'ge Geest
 God, zoals de Zoon, de Vader,
 vertroostend wie het oordeel vreest
 en verrijkend met zijn gaven,
 wie van Christus zijn op aarde,
 doet Hij als één lichaam leven,
 vrij van kwaad dat hen bezwaarde.
 Alle vlees zal dan ook herleven.
 Na dee---z' elle--nde o--ns be--rei---d
 een leven in de eeuwigheid!

(gemeente gaat zitten)

Praefatie

voorzang: *allen:*
 Vre-de zij met u. En met uw geest.

voorzang: *allen:*
 Ver-hef uw har-ten. Wij heb-ben ze bij de Heer.

voorzang:
 Laat ons dank-zeg-gen de Heer, on-ze God.

allen:
 Het is waar-dig en recht.

Lofprijzing (gezongen)

Sanctus en Benedictus

Gemeente:

Hei - lig, hei - lig, hei - lig is God, de
He - re Ze - ba - oth. Vol zijn he - mel
en aar - de van zijn heer - lijk - heid. Ho -
si - an - na in den ho - ge. Ge - loofd
zij Hij, die komt in de Naam van de
Heer. Ho - si - an - na in den ho - ge.

Avondmaalsgebed

Gemeente: Onze Vader, die in de hemelen zijt, uw naam worde geheiligd,
uw rijk kome, uw wil geschiede,
gelijk in de hemel, alzo ook op aarde;
geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,
en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van het kwade,
want van U is het rijk en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid. Amen

Inzettingswoorden

Vredesgroet: (wij wensen elkaar de vrede van Christus toe).

Agnus dei

Gemeente:

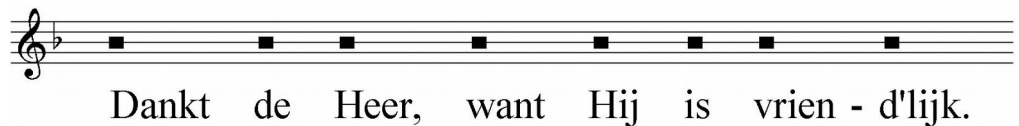
Chris - tus, o Lam Gods, die der we - reld
zon - den draagt, er - barm U on - zer. Chris -
tus, o Lam Gods, die der we - reld zon -
den draagt, er - barm U on - zer. Chris - tus, o
Lam Gods, die der we - reld zon - den draagt,
geef ons u - wen vre - de. A - men.

Communio

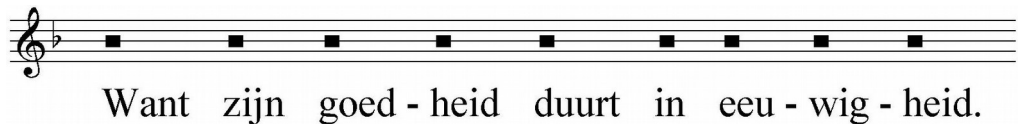
Postcommunio

Voorganger:

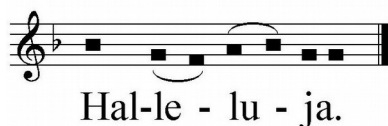

Dankt de Heer, want Hij is vrien - d'lijk.

Gemeente:

Want zijn goed - heid duurt in eeu - wig - heid.

Hal - le - lu - ja.

Dankzegging

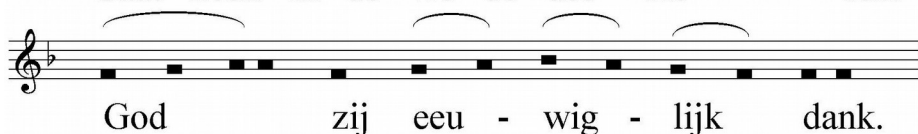
Wegzending

(de gemeente gaat staan)

Voorganger:

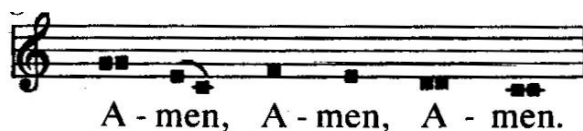

Gemeente:

Zegen

Gemeente:

(de gemeente gaat zitten)

Muziek: herhaling tweede deel Lutherse Mis

Huishoudelijke mededelingen:

-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-+-0-

Informatie:

1. Waarom Waalwijk:

Wegens monumentendag op 11 september blijken veel grote kerken te zijn opengesteld voor publiek. Gelukkig konden wij wel in deze kerk onze samenvoegings- en intrededienst houden.

2. Over de muziek:

Luthers Leipzig, in Bach zijn tijd, volgde de katholieke orde van dienst, met een vijfdelig ordinarium (volgorde van gezongen onderdelen in de dienst) maar wel in het Duits: Agnus Dei wordt *Christe, du Lamm Gottes* en Credo *Wir glauben all an einen Gott*, etc. Ook het Latijn was nog aanwezig: er werden Latijnse motetten gezongen en Gloria en Credo werden op gregoriaanse wijzen geïntoneerd. Op kerkelijke hoogtijdagen was er ruimte voor een concertant Kyrie & Gloria, en voor een Sanctus. Bach gebruikte daarvoor jarenlang bestaande composities van oude meesters. In 1737 of '38 begint hij aan een reeks Kyrie-Gloriamissen voor eigen gebruik waarvan we er vier kennen.

Ze hebben alle eenzelfde structuur: ze zijn zesdelig, één deel Kyrie voor het gehele ensemble, en een symmetrisch, vijfdelig Gloria, waarin openings- en slotkoren drie opeenvolgende aria's omlijsten. Alleen de verdeling van de tekst over deze vijf stukken varieert. Het Kyrie van vandaag is opgesplitst in drie delen. Het tweede deel bestaat uit de meest vrije vorm van het *accompagnato* recitatief met de meest strenge en gebonden vorm van de kanon: alle stemmen zingen dezelfde recitatiefachtige passage, maar lopen twee en een halve maat achter elkaar aan. De fluiten voegen daar een vijfde stem aan toe.

Het centrum van het Gloria vormt de expressieve sopraanaria *Qui tollis peccata mundi*, met een etherische baslijn van strijkers in plaats van een basso continuo.

Met de alt-aria verandert het wat bedrukte b-klein van de sopraan in een onbekommerd en dansant D-groot; alle strijkers verenigen zich ter ondersteuning van het *Quoniam tu solus sanctus*. Het slotkoor wordt ingeleid door de woorden *Cum sancto Spiritu*, gedragen en homofoon vierstemmig gezet (Grave) waarna een virtuoze fuga volgt op de woorden *in gloria Dei Patris*. De soli-tutti passages doen al denken aan de muziek van Franz Joseph Haydn, wellicht een beïnvloeding van Bachs zoon Carl Philipp.

Aan deze dienst werken mee:

voorgangers: Ds. W.J.H. Boon, ds. T.W. Verhoeven, ds. S. Freytag,
ds. K. van den Broeke.

Organist: Joop de Zwart

Koor & barokorkest: Luthers Bach Ensemble Groningen;

Tymen Jan Bronda *dirigent*

Solisten:

Martha Bosch *sopraan*

David van Laar *altus*

Michiel Meijer *bas*

Barokensemble

Cynthia Miller Freivogel *viool I*

John Ma *viool II*

Yoshiko Morita *altviool*

Roberto Alonso Alvarez *violoncello*

Zaynab Martin *violone*

Roberto Bando *traverso I*

Radka Kubinova *traverso II*

Vincent van Laar *orgel*

Kleinkoor:

Sopranen:

Antje van der Tak, Joske van der Hoeven,
Sanne Bredero, Martha Bosch (s)

Alten:

Fenny de Boer, Femke van Essen,
David van Laar (s)

Tenoren:

Klaas Lyklema, Maarten Romkes

Bassen:

Luuk Dijkhuis, Michiel de Vries,
Michiel Meijer (s)

-o-o-O-o-o-

*Na de dienst is er gelegenheid tot kennismaken met de
nieuwe predikante en voor onderlinge ontmoeting
bij een hapje en een drankje*

Wij danken U voor uw aanwezigheid en wensen U allen een goede thuisreis.

Vanaf heden is ook de compleet nieuwe website te bekijken op internet:

www.lutherszuiden.nl